

Reformy ve veřejné správě. Reforma veřejné správy v ČR.

Radislav Bražina

Reforma veřejné správy

Lze charakterizovat jako zásadní, podstatnou změnu kvality systému veřejné správy.

Vztahuje se k organizační i funkční stránce veřejné správy a jeho subsystémů a jednotlivých součástí.

Počátky a důvody reforem

- v 60. a 70. letech v západní Evropě.

Cílem vyšší efektivnost (ekonomické limity právního státu, kvalita a rozsah veřejných služeb), a debyrokratizace (a tím zvýšení pružnosti) veřejné správy. Směřuje k širšímu využívání manažerských metod ve veřejné správě (později také zavádění nových metod hodnocení /=*evaluace*/ veřejné správy).

- v 80. a 90. letech se objevily nové problémy a témata reforem – snaha o větší otevřenost veřejné správy občanům a jejich větší účast na rozhodování (participaci).

Obecné poznámky a poznatky o reformách

Jsou vyvolány potřebami a problémy společnosti, o k jejich provedení je potřebná politická podpora (musí být schváleny rozhodujícími místy (vláda – koncepce, návrhy řešení) a poté promítnuty do příslušných právních úprav (parlament), vyžadují provedení analýzy a přípravu reformní koncepce.

Jedná se o náročné a nákladné změny ve velkých společenských systémech, není možné je snadno vracet a brát něco „zpět“. Reformy veřejné správy nikdy nejsou zcela ukončeny, neboť stále vznikají nové situace, potřeby a požadavky na vyšší kvalitu.

„Teorie reforem veřejné správy“ je samostatný obor zkoumání, a měl by mít vzhledem ke svému významu pro společnost potřebnou podporu a respekt („Používejme vhodných metod, neopakujme stejné chyby, inspirujme se úspěšnými příklady, průběžně vyhodnocujme dosažené výsledky, využívejme zpětné vazby, využívejme nejmodernější modely a metody hodnocení, ...“).

Reformy veřejné správy v ČR

Vznik „Gottwaldových krajů“

Zákonem č. 280/1948 Sb. došlo ke vzniku 19 krajů, z toho 13 v českých zemích a 6 na Slovensku. Soustavu národních výborů tvořily místní, okresní a krajské národní výbory (MNV, ONV, KNV), jímž byl svěřen výkon veřejné správy ve všech oborech, zatímco jiným orgánům příslušel pouze výjimečně, na základě zákona.

Reformy veřejné správy v ČR

Krajské zřízení 1960 - Československo

Změny na základě zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu, který zachoval územní členění na kraje, okresy a obce, ale snížil počet krajů z 19 na 10 a počet okresů z 291 na 108.

Byla také přijata nová ústava, která pozměnila název státu na Československou socialistickou republiku.

Došlo k oslabení tradičních center (např. Olomouce, Zlína, Pardubic), územní celky byly vyměřovány bez ohledu na potřeby obyvatel.

Byly vytipovány tzv. střediska místního významu. Tyto obce se staly sídly místních národních výborů s rozšířenou působností (tzv. střediskové obce).

Reformy veřejné správy v ČR po roce 1990

Cíle po roce 1990 byla decentralizace státní správy spolu se zrušením systému národních výborů a vytvořením samosprávných obcí.

V praxi to vedlo ke zrušení celého systému národních výborů.

Souběžným krokem v tomto procesu bylo vytvoření samosprávných obcí, a to zákonem č. 367/1990 Sb. Vedle toho byly zákonem č. 368/1990 Sb. zřízeny okresní úřady, které představovaly státní správu s všeobecnou působností na území jednotlivých okresů.

Reformy veřejné správy v ČR po roce 1990

Dekonzentrované územní specializované orgány státní správy vznikaly v tomto období zcela bezkonceptně podle okamžitých potřeb ministerstev nebo jiných ústředních orgánů státní správy.

Reformy veřejné správy v ČR po roce 1990

Koncepce reformy veřejné správy z roku 1998 obsahovala především tyto cíle:

Modernizace ústřední státní správy a jejího výkonu.

Reforma územní veřejné správy.

Zvýšení kvality výkonu celé veřejné správy.

Zabezpečení podmínek pro aplikaci norem komunitárního práva na administrativní úrovni jako základního předpokladu pro členství v EU.

Implementace opatření v souvislosti s požadavky na moderní výkon veřejné správy obsažené ve Zprávě Evropské unie z roku 1997.

V této zprávě bylo doporučeno přijetí právní úpravy státní služby a zajištění koordinace činností veřejné správy horizontálním způsobem na všech úrovních jejich výkonu.

Reformy veřejné správy v ČR po roce 1990 – krajská úroveň

I. fáze reformy

První fáze reformy územní veřejné správy proběhla ve znamení principů decentralizace, dekoncentrace a subsidiarity a zachování určitých funkcí státu. Území těchto nově vzniklých krajů se však liší od územního vymezení krajů, ve kterých do roku 1990 působily krajské národní výbory, a které dosud představují územní obvody pro řadu specializovaných orgánů státní správy. Největší podobnost v územním rozložení můžeme najít s kraji existujícími v letech 1949 – 1960. Hlavním znakem tohoto uspořádání bylo především respektování všech regionálních center střední úrovně.² Vlastní činnost začaly vykonávat krajská zastupitelstva a další krajské orgány včetně krajských úřadů od 1. ledna 2001. Tím byla legislativně ukončena druhá etapa decentralizace státní správy v České republice. Dne 31. prosince 2002 ukončilo svoji činnost 73 okresních úřadů a jejich působnosti byly přeneseny převážně na 205 obcí s rozšířenou působností s cílem přiblížit státní správu občanům. Menší část kompetencí zaniklých okresních úřadů byla s účinností od 1. ledna 2003 přenesena na krajské úřady a na další správní úřady. I. fáze souvisela se zvolením krajského zastupitelstva, zřízením krajského úřadu a přenosem kompetencí, pracovníků a majetku na krajskou územní samosprávu (do 1. ledna 2002) V roce 2000 byl přijat právní rámec pro uskutečnění reformy územní veřejné správy. V prvním kroku se jednalo zejména o zřízení krajských samospráv. S tím souvisela příprava zákonů organizačních a kompetenčních (zákon o obcích, krajích, atd.) a dále z oblasti finanční a majetkové (o rozpočtových pravidlech, rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům, atd.) Dne 12. listopadu 2000 se uskutečnily volby do 14 krajských zastupitelstev. V zákonné lhůtě, a to ve dnech 18. - 21. prosince 2000, byla svolána jejich první zasedání. Následovalo zvolení hejtmanů, kteří se posléze ujali řízení další činnosti krajských samospráv. Na základě schválených zákonů přešla na krajské úřady první část působností z ústředních orgánů státní správy a okresních úřadů.

Reformy veřejné správy v ČR po roce 1990 – krajská úroveň

II. fáze souvisela s transformací okresních úřadů, přenesením jejich kompetencí jednak na obecní (městské) úřady a v omezeném rozsahu na krajské úřady (do 31. prosince 2002).

Základním cílem II. fáze reformy bylo další rozvinutí decentralizačních a dekoncentračních procesů. V této souvislosti došlo k přesunutí kompetencí, které byly dosud vykonávány orgány státní správy (tj. především okresními úřady) na samosprávu, ať již do samostatné nebo přenesené působnosti. Pro přenos působností byla zvolena následující kritéria:

dostupnost pro občany,

počet obyvatel správního obvodu,

přenos prvoinstančního rozhodování na co nejnižší možnou úroveň veřejné správy,

četnost vydaných prvoinstančních rozhodnutí na jednotlivých úsecích státní správy,

efektivnost, kvalita a hospodárnost výkonu veřejné správy na příslušném stupni,

náročnost přenášených působností na kvalifikovanost zaměstnanců úřadu.

Děkuji za pozornost.